

tasavvuf

İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi

Ankara, 2000.

İçindekiler

İbadetlerin İç Anlamı / Mehmet DEMİRCİ	9
Hacı Bayram-ı Veli and His Contributions to Ottoman State at Interregnum Period / Ethem CEBECİOĞLU	33
Türk Edebiyatında Mı'yar Geleneği İçinde Yiğitbaşı Ahmed Şemseddin Marmaravî'nin Hurde-ı Tarîkat'ı / Cemal KURNAZ-Mustafa TATCI-Halil ÇELTİK	43
Gülşenîliğe Dair Bir Eser: Nazîr İbrâhim'in Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî'si / Himmet KONUR	65
Azîz Mahmûd Hüdâyî'nin Belgradlı Ali Efendi'ye Gönderdiği Mektup / Cengiz GÜNDOĞDU	81
Reenkarnasyon (Tenasüh) Meselesi ve Mutasavvıfların Bu Konuya Bakışlarının Değerlendirilmesi / Mustafa AŞKAR	85
A Comparision of The Usage of Metaphor (İsti'are) In The Islamic Philosophers and Mystics / Müfit Selim SARUHAN	101
Son Dönem Tekke Mecmûalarından Yeşilzâde Mehmed Salih Efendi'nin Rehber-i Tekâyâ'sı / Mustafa AŞKAR	129
Yesevilik Kültürü ve "İlmî Ateizm" / Dosay KENJETAY	167
Ceride-i Sûfiyye'den: Selâmet-i Kalbiyye / Mesnevîhan Ali Fuad (Haz: Halim GÜL)	179

Gülşenîliğe Dair Bir Eser: Nazîr İbrâhim'in Beyân-ı Tarîkat-ı Gülşenî'si

Himmet KONUR

Yrd. Doç. Dr., Dokuz Eylül Ü. İlähiyat Fakültesi

İslâm dininin derûnî yönüne *tasavvuf* adı verilmiştir. İslâm'ın bu yönü, h. VI. asırdan itibaren, *tarikâtlar* vasıtasıyla temsil edilmiştir. İslâm dünyasında ortaya çıkan belli başlı tarikatlardan biri *Halvetiyye* tarikatıdır. Bilhassa Türkler arasında hüsn-i kabul gören bu tarikat, pek çok şubeye ayrılmasıyla da dikkat çeker. Bunlardan birisi de **İbrâhim Gülşenî** (940/1534)'nin kurmuş olduğu Gülşeniyeye şubesidir. Bu şubeyle ilgili bilgiler, aynı tarikata mensup bulunan **Muhyî** (1015/1606), **Hulvî** (1065/1654), **Şemleli-zâde** (1089/1678) gibi müellifler tarafından, ilk yıllardan itibaren yazıya geçirilmeye başlanmıştır. Bu halkaya, daha sonra, burada eserini sunmuş olduğumuz **Nazîr İbrâhim Gülşenî** (1188/1774) de katılmıştır.

Nazîr İbrâhim Gülşenî, aslen *Edirneli* olup kadılar zümresinden ve ilim-irfân sahibi bir zattır. Öğrenimini tamamladıktan sonra, bir süre öğretim (tedrîs) ile uğraşmıştır. Daha sonra çeşitli yerlerde kadılık görevinde bulunmuştur. Mesleği gereği pek çok yere seyahat etmiştir. Bunun yanında çeşitli konularda, bir çok eser de yazmıştır. Tasavvufa sülûkünü **Hasan Sezâî**'den tamamlamıştır. 1188/1774 yılında vefât etmiştir.¹

Mahlası, yeni harflerle neşrettiğimiz bu eserinde “**Nazîr**” olarak geçmektedir. Aynı şekilde çağdaşı **Sâlim** tarafından da bu mahlasla anılmıştır. Diğer bazı eserlerde ise “**Nazîrâ**” olarak zikredilmektedir. Bu durum; şairlerin, şiiirlerinde ken-

1 Nazîr İbrâhim ve eserleri için bkz. Kazasker Sâlim Efendi, *Tezkire-i Sâlim*, Dersaade 1315, s. 674; Hüseyin Vassâf, *Sefîne-i Evliyâ*, Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar, no: 2307 c. III, ss. 155-156; Bursalı M. Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İst. 1333, c. II, ss. 45-46; Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-Ârifîn*, İst. 1951, c. I, s. 38; *İzâhü'l-Meknûn fi'z-Zeyl al-Kesfi'z-Zunûn*, İst. 1945, I, 256; Ömer Rıza Kehhale, *Mu'cemü'l-Müellifîn*, Dimeşk 1957, c. I, s. 113.

di mahlaslarını andıklarında, sonuna ekledikleri nidâ harfinin mahlasa ait kabul edilmesinden kaynaklanmış olmalıdır.

Elimizdeki eserin ilk varakına (1 a) düşülen nottan onun Osmanlı kazaskerlerinden, “eşraf-ı kuzât-ı askerîden”, olduğunu öğreniyoruz. *Sâlim Tezkire*'sinde de, Edirne mahkemesinde kâtiplik yaptığı belirtilmektedir.² Muhtemelen, sonraki yıllarda, kazaskerliğe yükselmiş olmalıdır. Uzunçarşılı, onu, XVIII. yüzyıl Osmanlı âlimleri arasında sayar.³

Nazîr İbrâhim, seçkin bir aileden gelmektedir. Dedesi **İbrâhim** de *Gülşeniy-ye* tarikatına mensup bir şairdir. Görmüş olduğu bir rüya üzerine bu tarikata intisab eden dedesi, tarikat pîri İbî...im Gülşenî ile aynı adla anılmıştır. 1100/1688 hududunda vefat edip, Edirne'de *Uzunkaldırım* denilen mezarlığa defnolunmuştur.⁴ Kendisinden “*tarikatchı*”⁵ ve La'lî Efendi'nin halifesi olduğunu öğrendiğimiz (3 a) babası **Mustafa Efendi**, *Eminiyye müderrisliği* de yapmıştır. “**Lebib**” mahlaslı kardeşi **Ahmed** de bir süre müderrislik yapmış, ancak sonradan azledilmiş bir şairdir.⁶ Eserinde, adından söz ettiği (5 b) amcası **Kâmî Mehmed Efendi** de, vaktiyle müderrislik yapmış bir şair ve aynı zamanda Gülşeniy-ye tarikatı mensubudur.⁷ Ailesinin bu konumuna binaen, onun hakkında “*maârif kendilerine bi'l-irs intikâl eden erbâb-ı makâldendir*” denilmektedir.⁸

Dedesi, amcası ve babası gibi, Nazîr İbrâhim de, Gülşeniy-ye tarikatına mensuptur. Halvetiyye tarikatı şubelerinden biri olan Gülşeniy-ye tarikatı, daha sonra, *Hâletiy-ye* ve *Sezâiy-ye* olmak üzere, kendisi de iki şubeye ayrılmıştır. Nazîr İbrâhim, Sezâiy-ye'nin kurucusu **Hasan Sezâî** (1151/1738)'nin müridlerindedir.⁹

Beyân-ı Tarikat-ı Gülşenî

Görebildiğimiz kadarıyla, yagâne nüshası Millet Kütüphanesi, Ali Emiri, 888 numarada kayıtlı bulunan, 10 varaklık eser incelendiğinde, daha çok tarikat mensuplarınca önem arzeden bazı konulardan, yazarın yaşadığı döneme kadar gelmiş geçmiş belli başlı *Gülşeniy-ye* ricâlinden ve kısaca tarikatın tarihçesinden

2 Salim Efendi, *Tezkire-i Sâlim*, s. 674.

3 İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devletinin İlimiye Teşkilatı*, Ankara 1988, s. 238.

4 Salim Efendi, *a.g.e.*, ss. 119-122.

5 **Tarikatchı**: Tarikata yeni girenlere, tarikat usûl ve erkânını öğretmekle yükümlü dedeye denilir. Bkz. Ethem Cebecioğlu, *Tasavvuf Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Ankara 1997, s. 688.

6 Salim Efendi, *a.g.e.*, ss. 591-592.

7 Aynı eser, ss. 573-574.

8 Aynı eser, s. 674.

9 Hasan Sezâî için bkz. Salim Efendi, *a.g.e.*, 350; Hariri-zâde, *Tibyân-ı Vesâil-i-Hakâik*, (Yazma) Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih, No: 430-432, c. II, 126 a-b; Vassâf, *Sefîne*, c. III, ss. 128-134; Bursalı M. Tahir, *Osmanlı Mitellifleri*, c. I, s. 84; Sahver Çelikoğlu, *Sezâiy-i Gülşenî*, İst. 1986, ss. 41-47.

bahsedildiği görölmektedir. Biz, burada yer alan bilgilerin diğer kaynaklardakilerle kolaylıkla karşılaştırılabilmesini sağlamak için, bu eserin yeni harflerle yayınlanmasının yararlı olacağını düşündük.

Beyân-ı Tarikât-ı Gülşenî, Nazîr İbrâhim tarafından yazılmış olup, *Gölşeniye* tarikatı hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Gülşeniye tarikatı *Mısır*'da ortaya çıkmış ve sonraki yıllarda faaliyetlerini *Kahire* merkez olmak üzere, diğer İslâm coğrafyalarına da taşımıştır. Kahire'den sonra Gülşeniye tarikatı ile ilk tanışan beldelerin başında *Edirne* gelir. Gülşeniye'den ayrılan *Sezâiyye* şubesi de Edirne'de ortaya çıkmıştır. Nazîr İbrâhim, Edirne'de yaşadığı ve Sezâiyye'nin kurucusu kabul edilen Hasan Sezâi'nin müridi olduğu için kuruluş aşamasındaki bu şube için canlı kaynak konumuna sahip olmuş ve diğer kaynaklarda rastlanmayan kıymetli bilgiler sunmuştur.

Eserde ilk olarak İbrâhim Gülşenî'den başlayıp Cüneyd-i Bağdâdî'ye kadar ulaşan *Gölşeniye silsilesi* yer almaktadır.¹⁰ Daha sonra ise, aslında İbrâhim Gülşenî'nin *Halvetiyye* tarikatı mensubu olup, bu tarikatın evrâd ve ezkârı üzere hareket ettiği, fakat sonradan çok fazla şöhret bulması dolayısıyla tarıkına **Gölşeniye** adı verildiği anlatılmaktadır.

Bu tarikattan icâzet alan bazı dervişlerin, psikolojik rahatsızlıkların ve bir takım hastalıkların tedavisiyle uğraştıklarını da bu eserden öğreniyoruz (2 a - 3 b). Uygulamış oldukları tedavi yönteminin ise, -tubbî bir takım ilaçlar kullanmaktan çok- hastanın mâneviyatını yüksek tutmaya yönelik bazı uygulamalardan ibâret olduğu görölmektedir.

Tasavvuf kültüründe tarikat pîrlerinin müstesnâ bir yeri vardır. Tarikata müntesib kazandırmak ve müntesiplerin bağlılığını artırmak için, pîrlerin menkabe motifleriyle örölü hayatları sürekli olarak anlatılır. Bu anlatımlar esnâsında tarihî hadiseler, çoğunlukla kesîf bir menâkıb bulutuyla kaplanır. Bu eserde de İbrâhim Gülşenî'nin tarihî hayatıyla iç içe geçmiş ve tarikat mensuplarınınca büyük önem atfedilen bazı menkabelerden bahsedilmektedir. İbrâhim Gülşenî ve şeyhi Dede Ömer Rûşenî (892/1487) ile Mevlâna (672/1273) arasındaki mânevî bağ, Şa'rânî (973/1565)'nin İbrâhim Gülşenî ile dostluğu, İbrâhim Gülşenî'nin Kânûnî (974/1566) ile görüşmesi, Kemalpaşa-zâde (940/1534)'nin Gülşenî'nin eseri Ma'nevî hakkındaki fetvâsı gibi hususlar, ilk dönemlerden itibaren, Gülşenîler arasında menkabevî tarzda aktarılagelmiştir.¹¹ Bu hususların hemen hepsi, bu tarikat hakkında daha önce yazılan kaynaklarda yer almaktadır. Ancak tarihî bir

10 Onun Halvetiyye tarikatından olan silsilesi daha önce yazılan eserlerde de bulunmaktadır. (Vassâf, İbrâhim Gülşenî'nin Mevleviyye tarikatından olan silsilesini de kaydetmiştir. Bkz. Hüseyin Vassâf, *Sefînetü'l-Evlîyâ*, c. III, s. 113).

11 Bu rivayetler için "*İbrâhim Gülşenî (Hayatı Eserleri, Görüşleri)*" (İzmir 1988), konulu doktora çalışmamıza müracaat edilebilir.

hâdisenin menkabeye dönüşmesinin canlı bir örneğini göstermesi bakımından, burada, İbrâhim Gülşenî'nin Şa'rânî ile dostluğuna dair anlatılanlar üzerinde durmak gerekir. Eserde Şa'rânî'nin Gülşenî hakkındaki iltifatkâr sözleri nakledildikten sonra, İbrâhim Gülşenî'nin de onu "Teâl, teâl, yâ Şeyha'l-Habbâzîn" diye hitabederek iltifatla karşıladığı belirtilmektedir (4 a-b). Türkçe ifadesiyle "Buyur, buyur, ey Ekmekçiler Şeybi" demesine sebep olarak da, Şa'rânî'nin "Sûku'l-Habbâzîn"de, yani, *Ekmekçiler Çarşısı*'nda ikamet etmesi zikredilmektedir. Bu olay Şa'rânî'nin eserinde ise daha farklı şekilde yer almaktadır. Onun eserinde de bu iki şeyhin birbirlerine karşı iltifatkar söz ve tavırlarından bahsedilmektedir. Ancak Şa'rânî, İbrâhim Gülşenî'nin kendisini iltifatla karşıladığını belirttikten sonra, sitem ederek "Entüm meşâyihü'l-hubz" yani "Siz ekmek şeyblerisiniz" dediğini aktarmaktadır.¹² Şa'rânî'yi iltifatla karşılayan İbrâhim Gülşenî'nin, "Siz ekmek şeyblerisiniz" sözlerinin muhâtabı ise menfaatine ve midesine düşkün Mısır'lı sözde şeyhlerdir. Gülşeniyye an'anesi bu ifadeyi "Ey ekmekçiler şeybi" şekline dönüştürmek sûretiyle, bazı tarikat şeyhlerini eleştirir görüntüden kurtarmış ve hiç kimseyi rahatsız etmeyecek hâle büründürmüştür.

Eserde, Nazir İbrahim ve o döneme kadar yaşamış Gülşeniyye ricâli hakkında önemli bilgiler bulunmaktadır. Müellif bu eserinde, başlangıçtan Hasan Sezâi'ye kadar olan dönemdeki, tarikat mensuplarınca önemsenen bazı olay ve hususlar yanında, tarikatın Edirne'deki şeyhleri hakkında ilk ve en geniş bilgileri de sunmaktadır. Onun bildirdiğine göre, Mısır'ın fethinden sonra, İbrâhim Gülşenî, Edirneli yetmiş hacının ricası üzerine, **Âşık Mûsâ Efendi**'yi halife olarak Edirne'ye göndermiştir.¹³ Orada, bağ arasında bir ayazmaya yerleşen Âşık Mûsâ için **Etmekçi Ahmed Paşa** bir hankah yaptırmıştır. Âşık Mûsâ'dan sonra bu zaviyede, sırasıyla, **Abdülkerîm Efendi**,¹⁴ **Sâdık Efendi**,¹⁵ **Kutbî Efendi**, **Sırrî Efendi**, **Seyyid Ali Efendi**, **La'fî Mehmed Efendi**, **Mahmud Efendi** ve **Hasan Se-**

12 Abdülvehhâb Şa'rânî, *Levâkibü'l-Envâr fi Tabakâti'l-Abyâr (et-Tabakâti'l-Kübrâ)*, Kahire trz, c. II, s. 133. Not Ekmek anlamına gelen "hubz" kelimesi Şa'rânî'nin eserinin baskısında "bayr" olarak yazılmıştır. Kelimenin doğru yazılışına bu hâdiseden bahseden Münâvî'nin eserinin tahkiki baskısında rastladık. (*el-Kevâkibü'd-Dürriyye fi Terâcimi's-Sâdeti's-Sıfîyye*, (tah: Abdülhamid Sâlih Humdân), Kahire trz, c. IV, s. 11). Nazir İbrâhim'in bahsettiği bu hâdise de kelimenin "bayr" değil, "hubz" olduğunu göstermektedir.

13 Âşık Musa için bkz. Atâî, *Hadâiku'l-Hakâik fi Tekmileti'ş-Şakâik*, İst. 1268, s. 195; Mahmud Cemâleddin Hulvî, *Lemezât-ı Hulviyye ez Lemeât-ı Ulviyye*, (Haz: Serhan Tayşî), İst. 1993, ss. 547-549; Vassâf, *Sefîne*, c. III, s. 125.

14 Edirneli ârif ve şâir bir zattır. 992 tarihinde Edirne'de vefat etmiştir. Mevlid-i Nebî tarzında manzumesi vardır. Bkz. Vassâf, *aynı yer*.

15 Vefât tarihi hakkında farklı rivâyeler bulunan Sâdık Efendi için, Vassâf 1122'de vefat ettiğine dair kanâat izhar etmektedir. Ayrıca o, Sâdık Efendi'yi La'fî'nin değil, Sezâi'nin şeyhi olarak kaydetmektedir. Bkz. Vassaf, *a.g.e.*, c. III, s. 139.

zâî şeyhlik yapmıştır.¹⁶

Bu şeyhlerden La'î Mehmed (1112/1700) ve Hasan Sezâî'nin, Nazîr İbrâhim'in tasavvufî hayatında çok önemli yeri vardır. Her ikisi de Nazîr İbrâhim'in şeyhidir. Kendisinin bildirdiğine göre La'î ile aralarında neseb bağı da bulunmaktadır; babanesi, La'î'nin kardeşi **İbrâhim Efendi**'nin kızıdır (6 a). Bu eseri yazış sebebi olarak da, böyle temiz bir soya mensup olmak gibi büyük bir nimete sahib bulunmanın şükrünü yerine getirmeyi zikreder (6 a). La'î Efendi halvetiyye tarikatından **Sırrî ve Alaeddin Efendilerden** icazetli olduğu gibi, karşılaşmış olduğu Celvetiyye, Uşşakiyye ve Nakşibendiyye şeyhlerinden de icazet almıştır (8 a).

Eserde La'î Efendi ile Sultan Mustafa arasında cereyan eden, Osmanlılar'da meşâyih-sultan ilişkisine örnek teşkil edecek, bir başka kaynaktan tesadüf edemediğimiz bir hadiseden bahsedilmektedir. Buna göre, sık sık La'î Efendi'yi ziyaret eden Sultan Mustafa (II. Mustafa)¹⁷ onun için bir bina inşâ etmek ister. Şeyh ise herhangi bir maddî ihtiyaçları olmadığını belirterek sultanın bu isteğini uygun bir dille geri çevirir. Ayrıca sultanın herkesin göreceği bir şekilde, açık olarak kendisini ziyaret etmemesini de niyaz eder. Gerekçe olarak da, tarikat mensuplarının bu ziyaretlere istinaden bir şeyler talep etmek üzere kendisini rahatsız ettiklerini belirtir. Onun isteklerini sultan da makul karşılar ve ziyaretlerini geceye kaydırarak bir düzene koyar (7 a-b). Bu rivayetin tarihçiler, siyaset tarihçileri, sosyologlar, tasavvuf tarihçileri vs. tarafından değişik açılardan ele alınıp değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekteyiz. Burada Osmanlı sultanının bir şeyhe olan muhabbeti ve bir şeyhin de bu ilgiyi istismardan uzak, müstağni tavrı dikkati çekmektedir. Böylece şeyh, zamanın sultanı ile arasında belli bir mesafe tesis etmiş ve temsil ettiği topluluğu da saltanatın nüfuzundan uzak tutmayı başarmıştır. Sultan da bu durumu saygı ile karşılamıştır.

La'î Efendi'den sonra tarikatın başına geçen **Hasan Sezâî** de onun gibi, bu tarikatlarda eşsiz bir kimse olması yanında Bektaşîyye tarikatı mensubu "*abdalların*"ın terbiyesi ile de uğraşmıştır. La'î'den sonra otuz üç sene şeyhlik yapan Sezâî kadın-erkek müridlerine ve bazı devlet ricâline pek çok mektup göndererek nasihatatta bulunmuştur. Bunlardan ikisini "*Canımdan azizim, oğlum!*" diye

16 Şeyhî Mehmed Efendi'nin Âşık Efendi'den sonra başa geçenlerle ilgili vermiş olduğu liste ile bu isimler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bkz. *Vekâyiü'l-Fudalâ*, (Nşr: Abdülkadir Özcan) İst. 1989, c. I, s. 57. Nazîr İbrahim'in burada (6 a) vermiş olduğu isimlerle, daha sonra (8 a) zikrettikleri arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Buradaki isimlerin sıralanışında hata olabilir. Nazîr İbrahim (8 a'daki şiirinde) La'î'den sonra Ali Efendi'nin, daha sonra ise Hasan Sezâî'nin şeyhlik yaptığını belirtmektedir. Harîri-zâde ise La'î'den sonra Mahmud el-Gölşenî'nin başa geçtiğini kaydetmektedir. Bkz. *Tibyân*, c. II, 126 b.

17 Adı geçen II. Mustafa olup, 1106/1695'te tahta oturmuş ve 1115/1703 senesinde vefat etmiştir. Bkz. Cengiz Orhonlu, "Mustafa II", *İA*, İst. 1971, c. VIII, ss. 695-706.

hitabettiği Nazîr İbrâhim'e göndermiştir.¹⁸

Nazir İbrâhim'in, bu eseri Hasan Sezâî (1151/1738)'nin vefatından sonra kaleme aldığı anlaşılmaktadır. Bildirdiğine göre, o esnâda, tarikatun başında Sezâî'nin oğlu bulunmaktadır (6 b). Son tarafından anlaşıldığına göre ise, Nazir İbrâhim, eseri kendisiyle aynı tarikata mensup bir arkadaşının gönderdiği mektuba cevap olmak üzere, tarikat mensuplarının bir araya gelmelerine vesile olması için yazmıştır. Burada, arkadaşına tarikat mensuplarının durumları ile ilgili bazı bilgiler de vermekte; mektubu getiren **Kadı-zâde**'nin Yanbolu tarafına gittiğini, **Hayrabolu müftüsü** için bir Muhabbet-nâme yazıldığını, **Sâdık Dede**, **Seyyid Derviş Mustafa**, **Hâfız Efendi** ve diğer dervişlerin aşk ve niyaz arz ettiklerini bildirmektedir.

İlk varakına düşülen not ile, yazım hataları bulunmakla birlikte, faydadan hâlî olmadığı bildirilen eser üzerinde çalışırken, bu hataların çok fazla yekûn tutmadığı kanaatine vardık. Farkedebildiğimiz hataların ise telâfisi yoluna gittik. Söz gelişi varak: 5 b'de yazarın amcası "**Kânî Mehmed**" olarak kaydedilmiştir. Tarihi bilgiler ve diğer sayfalarda yer alan ifadelere istinâden amcasının mahlasının **Kânî** değil **Kâmî** olduğunu tesbit ettik ve bu doğru yazılışı esas alarak kaydettik. Tüm çabalarımıza rağmen okuyamadığımız birkaç kelime yerine ise, soru işareti koymakla yetindik. Muhtevası hakkında kısaca bilgi verdiğimiz eserin metni şöyledir:

Beyân-ı Tarikât-ı Gülşenî (k.s.)

Hazreti İbrâhim Gülşenî kaddesallâhü sirrahü's-senî hazretleri, **Dede Ömer Rüşenî** nevverallâhü merkadehü hazretlerinden, onlar dahî **Seyyid Yahyâ-yı Şirvânî** nefeanallâhü bi-zikri esâmîhim hazretlerinden, onlar **Sadreddîn** hazretlerinden, onlar **Izzeddîn**, onlar dahî **Mîrim**, onlar **Ömer Halvetî**'den, onlar **İbrâhim Zâhid Geylânî**'den, onlar **Cemâleddîn Tebrizî**'den, onlar **Şihâbeddîn Tebrizî**'den, onlar **Rükneddîn**'den, onlar **Kutbeddîn Ebherî**'den, onlar **Ebû Necîb Sühreverdî**'den, onlar **Vecîheddîn Ömer** hazretlerinden, onlar **Muhammed Dîneverî** hazretlerinden, onlar **Müştâd Dîneverî** hazretlerinden, onlar dahî seyyidü't-tâife **Cüneyd-i Bağdâdî** kuddise sirrühü hazretlerinden mücâz olup, makâm-ı irşâta her biri gün gibi meşhûr-ı âfâk olup, cemî-i elsin(e)de nâm ü nişânları (1 b) mezkûr olmakla her biri veliyyullahtan oldukları, ke'-ş-şems fi vasatî'n-nehâr, ma'lûm ve meşhûr olmuşlar.

Hazreti Gülşenî kaddesallâhü sirrahü's-senî hazretlerinin galebe-i şöhet ve şânları ziyâde olmakla tarîkları *Halvetiyye* iken giderek *Tarîk-ı Gülşenî* demek-

¹⁸ Sezâî'nin mektupları, Fenai'nin *Şerh-i Ma'nevi-yi Şerîfî* ile birlikte, İstanbul 1289'da basılmıştır. Nazîr İbrâhim'e gönderdiği mektuplar için bkz. ss. 103-104.

le marûf, bu tarîkın dervîşân nesebi tarîkat-ı aliyyede sâbit bir azîzden inâbet ile müstes'ad olup, lutf-ı ilâhî ile mücâz olduklarından sonra **Hazret-i Gülşenî** kuddise sirruhû hazretlerinin evrâd ve ezkârı her ne ise azîzinden gördüğü gibi hareket edip, kendiliğinden bir şey ihtirândan hazer üzere olup kemâl-i ittibâ-ı azîzî ile azîz olalar.

Bu tarîk-ı zî-şânın bazı hâl ve şânı:

Evvelâ mücâz olanları **hakîm-i emrâz-ı nefis** olmuş olup, ümmet-i merhûmeden marîz olanlar, talepleri ile bir yeni bardağı pâk su ile memlû' edip, yedi kere fâtiha-i şerîfe tilâvet ve ol suya nefh edip, verirler. Bi lutfillahi azze ve celle, nûş eden marîz şifâ bulur. Ve muhiblerinden biri *diyâr-ı âbâra azîmet ile iltimâs-ı duâ eylediklerinde*, külle yevm ale's-sehar cemîan (2 a) enbiyâ ve evliyâ ve sulehâ ervâhı için besmele-i şerîfe ile, bir nefeste bir fâtiha-i şerîfe tilâvetiyle beş fâtiha tilâvetini tenbîh ederler. Ve bazılarına her akab-i farzda, minvâl-i meşrûh üzere, beş fâtiha kırâatını tenbîh buyururlar. Ve bazen *ehl-i derdîn devâsı* için, kemâl-i talep ile, yetmiş bin kelime-i tevhîdle meşgûl olurlar.

Ve bazı *husûl-i merâm-ı dostân için*, dahî hilâf-ı şer' niyyeti olmamak vechi üzere clan murâda dahî yetmiş bin tevhîd ederler. Ammâ tâlibin kemâl-i talebi dünyâsı olmamak şarttır. Ve bazı *diyâr-ı âhare gidenler ve azîm sıklet-i tab'la müşkil ve mühim kârı olanlar* vuzû-ı pâk ile yüz kere "**sehlen bi afvike yâ azîz**" tilâvetini taleble ta'lîm buyururlar. Ne vakit olursa tilâvet olunur.

Ve bizim azîzlerimiz, *tarîk-ı Şâh Nakşibend* hazretlerinden dahî gerek azîzimiz **La'fî Mehmed Efendi** hazretleri ve gerek serimiz hazret-i **Şeyh Hasan Sezâî** hazretleri, ekser evkâta pazartesi günleri, ba'de salâti'z-zuhr *batm-i bâce-gân* dahî ederler idi. Ol dahî cemî derdlere devâ ve husûl-i merâm için tilâvet olunur. Ve dahî *müzâyaka-i dünyâsı olan ibvâna* külle yevm üç yüz kere "*yâ bâsî*" (2 b) ismine şüglü hazret-i şeyhimiz, *Sezâyî Efendi* hazretlerine tenbîh buyururlar idi. Ol dahî tâlibin niyâzı ile ta'lîm olunmasınca nef-i kesîr vardır.

Ve dahî cemîan arz-ı müşkil edip *teveccüb-i derûn niyâzında olanların def-i müşkilleri için*, bir fâtiha-i şerîfe tilâvet buyururlar ve cenâbı hazreti **La'fî** kuddise sirruhû hazretleri nefeanallâhü azze ve celle ihrâk vukûunda, "*Bismillâbirrahmânirrahîm yâ nârü kûnî berden ve selâmen alâ İbrâhîme*" (Enbiyâ, 21/69) âyet-i kerîmesini dört kere bir kağıda tahrîr ve hulûs-i bâl ashâbından biri yediyle ol nâra ilkâ ettirip, bi lutfillah Teâlâ müntafî olduğu, halife-i âlâları vâlidim merhûm ve mağfûrun leh **Tarîkatçı Mustafa Efendi** hazretlerinden menkûldür.

Ve *humma ki sıtma dedikleri maraz def'i için* bir pâre kağıda "*beleke 111, meleke 11, leke 1*" lafızlarını tahrîr ve üç kıt'a ayırıp, evvelâ ahz-ı hummâda bir işâreti olanı ihrâk ve dühânını ağzına ve burnuna çekmeye tenbîh ile def' olmadığı sûrette ikinci, ba'dehû üçüncüyü ihrâk ile bi lutf-i azze ve celle def' olur.

Ve sıraca dedikleri maraza, gerek âdem ve gerek at mübtelâ olsa, bir ince ibrişimi iğne ile çarşamba günü, vakt-i gurûbda, tarîkümüzün ba'de'l-işâ' virdinden olan fethiyye-i şerîfe ki "allâbümmе yâ Allah, yâ Latîf (3 a) yâ Hâfız, yâ Dâfi', yâ Mâni', yâ Râfi', yâ Fettâh" ism-i şerîflerini tilâvet ederek ol yaranın bir mahallinden, ammâ vasatından olmak üzere, ol iğne ile ibrişimi geçirip ucunu kat' ederler. Bi-emrillahi Teâlâ def' olur.

Her maraz kim ide insânda zubûr

Def'i ânın fâtîba ile olur.

Ammâ bu hakîm-i ümmet olan zâta ehem olan budur ki, salât-ı evvâbîni ve teheccüdü ve duhâ ve işrâkı ve tahiyye-i mescid ve tahiyye-i vuzû namazların edâ ve pazartesi ve perşembe günleri sâim ve geceler kâim olup eyyâm-ı bîza, ki ayın on üç-on dört-on beş geceleridir, gâfil bulunmayıp zikr-i Hakk ile kâim ve aralıkta "Allâbümmе aslib ümmete Mubammedin. Allahümmе ferric ümmete Mubammedin" diye, yahut "Yâ Rabb cemî ümmet-i Mubammed'in dertlilerine devâ ve borçlularına edâ ve gönüllerine safâ ihsân eyle" deyû duâdan hâlî olmaya ve dahî bu duâ her akîb-i salâtta okundukta abdallardan olur deyû âsâr-ı sahihte mestûr ve azîzlerimizin ekser vakitlerinde duâlarıdır. Ve sâir erkân-ı tarîk-ı *Gülşenîyye* evrâdları meşhûr ve ma'lûmdur.

Bu tarîk-ı aliyye, şânı azîmdir. Hattâ **Hazreti Mevlâna** kaddesallahü sırrahü'l-âlâ hazretleri, **Hazret-i Gülşenî**'nin azîzleri (3 b) **Rûşenî** hazretlerinden üç yüz sene-i kâmile mukaddem iken *Kitâb-ı Mesnevî-yi Şerîfi Kimyâ Redîf*lerinde,

Âyîne âverdemet ey Rû

Çün be-bîni rû-yı hod yâdem küni¹⁹

**

Ey dil ü ey dâde vü ey Rûşenî

Bil hakîkatle sevem ben seni

buyurup ve **Hazret-i Gülşenî** nazm buyurdıkları *Ma'nevî-yi Şerîfi* zikr buyurup:

Sun'-ı âsâr-ı dil şod Ma'nevî

Hem çü takrîr-i rumûzeş Mesnevî

19 Mânâsı: *Ey Rûşenî! Eğer kendi yüzünü iyi görürsen beni hatırlarsın diye sana ayna getirdim.*

*Herkesî der kâl-i bâleş kıy resed
Zân ki bîrûnest ez rûb u cesed*

*Pâk-i cânem bâyedet bâr yek-bîn
Tâ küned o fehm o sîrr-ı mübîn²⁰*

buyurmuşlardı.

Menkûldür ki, hîn-i intikallerinde cümle ile helâlleşip ve helâline hakkın verip ve suyun ısdup ve kefenlerin kendileri dikip ve hücre-i saâdetlerine girip, yunup ve kefenlerine bürünüp intikal buyurmuşlardı.

Cemîan ef'âl ve akvâllerinde, sünnet-i seniyye-i Seyyid-i âlem sallallahü Teâlâ aleyhi ve sellem üzere olup, cûd ü sehâ ve lutf ü atâ' ve zîkr ü fikr-i Hudâ ve şügl-i salât-i Rasûl-i kibriyâ ve kemâl üzere âdâb-ı evliyâ ile olduklarını **İmâm Şa'rânî** hazretleri, hem-asırları olmakla, menâkıblarında (4 a) beyân buyurup, "batta Hüddâ-yı Kerîm, Gülşenî hazretlerinin merkad-i mübâreklerin pür nûr ede, ziyâretlerine vardığımda, bana "Teâl, teâl yâ şeyha'l-habbâzîn" deyiş latife buyururlar", buyurmuşlar. "Şeyha'l-habbâzîn" buyurdıklarına sebep, **Şa'rânî** hazretleri hankâh ve türbeleri Mısır-ı Kahire'de, sîku'l-habbâzîn nâm mahâlde olduklarına binâendir.

Hâsıl-ı kelâm, cemîan turuk-ı şettâda Hakk Subhânehü ve Teâlâ birdir. Şerîk ve nazîri yoktur. **Rasûlullah** sallallahü Teâlâ aleyhi ve sellem haktır deyip kemâl üzere emre imtisâl ve nehyinden ictinâb ve ittibâ-ı hâl ü şân-ı Rasûlillah sallallahü Teâlâ aleyhi ve sellem'den ibâret olup bunların hilâfından olanlar firak-ı dâllerden olup "Allâhümme absin ileynâ ittibâa evâmîrihim ve ictinâbe nevâbihim" ve dahî Hazret-i Gülşenî, kendi hâllerin beyân ile buyururlar ki,

*Tesbîhini eşyânın idüp cân kulağı gûş
Aşk eyledi hurûş*

*Câm-ı feleği aşkla çün etdim o dem nûş
Kaldı götürü hoş
Çün kapladı dünyâyı gönül vüs'at-i Hakk'la
Yâ Rabb âm sakla*

20 Mânâsı: Ma'nevî gönül izlerinin sun'ı oldu
Mesnevî'nin onun işaretlerinin ifadesi olduğu gibi.

Kâlde olan her kimsenin hâli nereye ulaşır
O kimse cesetten ve ruhtan uzaktır

Ey kısa görüşlü kimse ! Senin için canımı pak etmem gerek
O zaman belki o sîrr-ı mübîni anlar

*Andıkda ânı olmadı ol ğayrı ferâmûş
İtti dili bî-hûş*

Acebdır ki **Sultan Süleyman** aleyhi'r-rahme ve'l-ğufrân hazretlerine vezîri, Mısır-ı Kahire'de (4 b)/ **Şeyh İbrâhim Gülşenî** hazretlerinin kesret-i mürîdleri âlem-gîr olup, giderek Mısır'ı zapt ve arap ve acem kendilere tâbî olmalarına ve tasaltun ihtimâli muhtemeldir bühtânını arz edicek, ihzârlarına muteber âdemler ta'yîn buyurulup karîb olduklarında, vezîr-i pür tezvîr, **Hazret-i Gülşenî**'nin nazm buyurdıkları *Kitâb-ı Ma'nevî*'lerini **Kemalpaşa-zâde** hazretlerine irsâl ve nazar buyurup, "*Hilâf-ı i'tikâd-ı ehl-i İslâm buhunân ebyâtlarına nişân buyurarsuz*" deyû ibrâm edüp, **Kemalpaşa-zâde** hazretleri *Kitâb-ı Ma'nevî-yi Şerîfi*, min evvelihî ilâ âhirihî, kemâl-i dikkat ile nazar buyurup, zahr-ı kitâba bu takrîzi tahrîr buyurmuştur:

"Bu Kitâb-ı Ma'nevî ki Şeyh İbrâhim Gülşenî'nindir, bakâyık-ı kudsiyyeden inşâ (ve) dekâyık-ı ünsiyyeden ib'âs buyurulmalarıyla, ehl-i sûret bunun mâ-nâ-yı latîfine vâkif olmaz. Ve istilâbât ve te'vilâtına muttali olmayan işârâtına ârif olmaz ki, ekseri tefsîr-i Kur'ân-ı Azîm ve te'vil-i nass-ı kerîm-i kelâm-ı kadîm ve şerh-i hadîs-i nebevî ve keşf-i kelimât-ı mustafavî mânâsı(nı) muhtevîdir ki anda nice esrâr müntavîdir. Pes ehlullahın ahvâline itikâd lâzım ve rûbânîlerinden de istimdâd mühimdir. Efzâzallâhü bi berekâti (5 a) âsâribim ve enâra kulûbenâ min mişkâti envâribim" deyû tahrîr ve irsâllerinde, vezîr-i pür tezvîr pîc ü tâba düşüp, istikballerine müteber âdemler irsâl ve *Uzunçarşıba-ş'*nda bir menzil-i âlâya nüzûllerleriyle kemâl-i i'zâz ve ikrâma mübâderet eylemiştir.

Hattâ **Kemalpaşa-zâde** hazretleri **Gülşenî Hazretleri** ile mülâkât ve ziyâretleri ile müstes'ad olmaları için konaklarına gelip, hem-sohbet-i cân-bahşları olduklarında suâl buyururlar ki "*Meşâyib-i kirâmın, eşyâya zamîme olan Vücûd-ı vâcib Teâlâ'dır, dedikleri vâkî midir?*" dediklerinde, kemâl-i lutf ile, "*Vâkî'dir*" buyurup, "*Hem zamîme hem muhîta nice olur?*" buyurdıklarında, Azîz hazretleri "*Müslimîn ve indî mücid-i ilm-i ğanî cemî-i ezdâd ile olur. Bu mânâyı fehm bir mikdâr murâkabenize muhtâctır*" buyurup hem bizi murâkâbede bir mikdâr habs-i nefis edip ba'dehû Azîz hazretleri baş kaldırıp "*Elbamdü lillâhillezî bedânâ*" (A'râf 7/43) âyet-i kerîmesini tilâvet buyurup, **Kemalpaşa-zâde** hazretleri dahî "*Radîyallâhü Teâlâ anküm*" buyurdıkları, azîzân-ı tarikat-ı Gülşeniyye'den ammumuz **Kâmî Mehmed Efendi** mecmûunu beyân buyurup ba'dehû "*el-Uhdetü ale'r-Râvî*" (5 b) tahrîr buyurmuşlardır.

Ve **Sultan Selîm** merhûm Mısır-ı Kahire'yi fethetme azîmetleri, âlem-i mânâda, **Hazret-i Gülşenî** kuddise sirruhû hazretlerinin "*Teâl yâ Selîm*" kelâm-ı dürer-bârları olmak üzere mervîdir.

Ve ba'de feth-i Mısr, huccâc-ı müslimîn, mahrûse-i *Edirne*'den yetmiş nefer zât, *Müeyyediye* câmi-i şerifinden, **Gölşeni** hazretlerinden bir halife irsâlini ni-yâzlarında, **Âşık Efendi** hazretleri müstağrak bâbında *Hirâk Dağında* uryân ve sergerdân iken "*Teâl yâ Âşık*" buyurup ânlar dahî bulundukları mahâlde istimâ' ve derhâl huzûrlarında mevcûd olmalarıyla (?) hırkaların ilbâs ve duâ buyurup teb'iyet eden huccâca "*Alınız size bir halife*" buyurdıklarında her biri kemâl-i şevk ile ruhsûde-i hâk-i kademleri olup, Âşık Efendi hazretlerini kemâl-i ikrâm ile mahmiye-i *Edirne*'ye götördüklerinde, hâlen *Zâviye-i Gölşeni* olan mahal bağlar olup, ol mahâlde bir ayazma dahî olmakla, biz bu mahâlde ikâmet ederiz buyurup, ol mahâlde olan bâğ-ı harâb bu kadar olan huccâctan birinin olmakla, kendilerine hibe edip, giderek ol bâğların cümlesine mâlik olmalarıyla neseb-i sâdiklarına bir hâne binâsına izin verip (6 a) ma'mûr olduktâ, **Hacı Hallâc** nâm bir mâldâr, mürîdleri hânkah binasını murâd edip rızâ vermediklerinde, yine izinleriyle karîb-i zâviye ânda bir câmi-i şerif binâ ve bâis-i cem'iyet olduğuna binâen, **Hacı Hallâc** mahallesi tesmiye buyurmuşlar, ba'dehû **Etmekçi Ahmed Paşa**, Azîz hazretlerinden münîb olmalarıyla hânkahı murâd-ı aliyye ile binâ buyurup, türbe-i mübârekleri dahî ondadır.

Ve kendilerinden sonra halifeleri **Abdülkerim Efendi** câ-nişinleri olup, ba'dehû **Sâdik Efendi**, ba'dehû **Kutbî Efendi**, ba'dehû **Sırrî Efendi**, ba'dehû **Seyyid Ali Efendi**, ba'dehû **La'li Mehmed Efendi** -ki bu, bezm-i bî bakâda onların birâderleri **İbrâhim Efendi** hazretleri dühter-i ismet penâhlarından vâlidimiz, halifeleri ve tarikatçıları **el-Hâcc Mustafa Efendi** sulb-i pâklerinden olmağla nefsi evlâdlarından bulunduğuma hamd ü senâ ile tahdîs-i ni'met-i uz mâ için tahrîr olundu. Ba'dehû **Mahmûd Efendi**, ba'dehû hazret-i kutbül-ârifin **Sezâî Hasan Efendi** câ-nişinleri olup hâlen **Sezâî Efendi** mahdûmları câ-nişin-i azîzânı olmuşlardır. Allâhümme enfa'nâ bi zikr-i esâmîhim.

Azîzim **La'li Efendi** (6 b) hazretleri **Sırrî Efendi** merhûmdan dördüncü tavırda kalıp, i. uhâllerinde irsâlleriyile mahrûse-i İstanbul'da **Koca Mustafa Paşa** şeyhi **Alâeddîn** hazretlerine varıp, onlar dahî erbaîne koyup ba'dehû duâları ile ilbâs-ı tâc-ı hırka ile *mahrûse-i Edirne*'de **Şüccâeddîn hânkâhına** irsâl buyurup ba'dehû **Âşık Efendi zâviyesine** nakl ve 1112 târihinde, âlem-i mânâya sefer buyurdıklarında **Kâmî Mehmed Efendi** evlâdlarına, amm-i fakîrdi, "*meded kop-tu nibâl-i Gölşeni'den bir gül-i la'li*" târihini inşâd buyurmuşlardı. Ve hâlâ *Koca Mustafa Paşa hânkâhlarında* erbaîne girdikleri *hücre-i dilek* (?) cümle beyninde ma'rûf ve meşhûrdur.

Ve **La'li Efendi** hazretlerine ekser evkâtda **Sultan Mustafa** hazretleri ziyâretlerine gelip "*Ben Sultan Mustafa, azîzim sizi ziyâde severim ve murâd ederim ki matlûbunuz olan bir âlâ şey binâ edeyim*" buyurdıklarında, Azîz hazretleri tebessüm buyurup "*Bizim gönlümüze gelen matlûb, haufim budur ki, si-*

zin bâturınıza güç gelir” buyurup, onlar dahî “Hâşâ, lutf edip buyurun” dediklerinde, tekrâr hâtırına keder gelmesin deyû ba'de'r-ricâ (7 a) “Pâdişâbım tekyemizin pirinci ve buğdayı ve evkâfından icâresi altmış akçe olur, pirinç ve buğdaydan mahalle fukarâsına dabî hisse verilür, aslâ bir şeye ihtiyacımız yoktur. Ve tekyemiz dabî ma'mûrdur. Ancak sizden niyâz ederim ki, ziyâretimize böyle âşikâre teşrif buyurman” dediklerinde, Sultân Mustafa hazretleri “Ya niçün? Bizi sevmez misiniz?” buyurdularında, “Pâdişâbım, biz sizi canımızdan ziyâde severiz. Ve duâ-yı hayriyyenize meşgûlüz: Ammâ bizim taallükâtımız, ziyâretine pâdişâb geliyor deyû her biri bir şey teklîfi ile bizi bî-huzûr ediyorlar. Bâri teşrifiniz geceler tenhâ olsun, ricâ ederiz” dediklerinde, Sultan Mustafa hazretleri haftada iki gece ziyâretine tenhâ gelip, iki-üç saat sohbetleriyle şeref-yâb olurlar idi.

Ve Âşik Efendi zâviyesinde kendilerden sonra câ-nişin olanların her biri kutb-i vakitleri olup nâm ü şânları âlem-gîr olmuştur. Cümleden **La'li Efendi** hazretleri ilm-i zâhir ve bâtında fezâyili bî-şumâr ashâbından olup, *Ma'nevî-yi Hazreti Gülşenî*'yi şerhe âğâz ve evvelinden beş altı cüzünü (7 b) şerh u beyân buyurup, hakâyık-ı dekâyık-ı kudsiyye isbât eylemiştir. Cenâb-ı şeriflerinin vücûd-ı pür-cûdları *Kastamonu* şehrinde zuhûr edip, âbâ vü eccâdları meşâyih-i *Halvetiyye*'den olmakla şeref-i neseb-i pâk ile dahî mümtâz idiler.

Tarîk-ı Gülşenî'nin ser-bülendi
Azîzim hazreti La'li Efendi
Kütâb-ı Ma'nevî'nin bebre-mendi
Azîzim hazreti La'li Efendi

Tarîk-ı Halvetî'de pîşvâdır
Tarîk-ı Celvetî'de reh-nümâdır
Hem Uşşâki'de lutf-ı Hüdâ'dir
Azîzim hazreti La'li Efendi

Tarîk-ı Nakşibend içinde yektâ
Azîzân ile olmuş idi mübeyyâ
Olurdu dâimâ halvette tenhâ
Azîzim hazreti La'li Efendi

Haber verdi bize sîrr-ı nihândan
Sezâûdir halîfem sâlikândan
Deyip, öksüz kodu gitti cihândan
Azîzim hazreti La'li Efendi

Ali Efendi geçti posta ammâ
O verdi sâlikâna pend-i âlâ
Beş altı ayda etti terk-i dünyâ
Haber vermiş idi La'î Efendi

Sezâî câ-nişîni oldu âlâ
Cihâna verdi şöbret oldu âlâ
Mürîdine nihayet yoktur aslâ
Azîzim hazreti La'î Efendi

Nazîr için nefs-i evlâdı oldu
Cihânda lutfün ol dahî buldu
Dil-zârı mubabbet ile doldu
Azîzim hazreti La'î Efendi (8 a)

Azîz-i müşârün ileyh, tarîk-ı Halvetiyye'de **Sırrî Efendi** ve **Alâeddîn Efendi** hazretlerinden mücâz olup, tarîk-ı Celvetiyye'de ve *Uşşâkî* de ve *Nakşibendî* de azîzlere mülâkî olmalarıyla her birinden mücâz olup, her birinin sâliklerin terbiye buyururlardı.

Ve **Sezâî Efendi** hazretleri dahî zikrolunan tarikatlarda yektâ olup *tarîk-ı hazret-i Bektâşî* den dahî pîşvâ-yı evkâtleri olmakla abdalların terbiye buyururlardı. Hattâ kurb-ı mahmiye-i *Edirne*'de, *Muhyiddîn Baba tekyesini* tamir buyurup, zâviye-nişîni olan zâttan nâ-münâsib bürdine (?) sâirleri dahî ilticâ ile geldikte bahşîş buyurup, *tarîk-ı Bektâşî* de meslek-i sahîh üzre nâdir olmağla her birinin sohbetinden ihtirâz evlâdır, buyurmuşlardır.

Sezâyi pîşvâ-yı âşikândır
Sezâyi reh-nüimâ-yı sâdikândır

Sezâyi kutb-ı vakt olmuşidi
Hem aktâb ile bil ol hem-inândır

Nazîrâ dermend-i dergehîdir
Ol esrâr-ı hakikat âgebîdir

**

Tarîk-ı müstakîm onun rebîdir
Hulûs-ı ashâbı ile tev'emândır Gölşenî

Nüşba-yı âsâr-ı hikmettir edâ-yı Gölşenî
Aks-i mir'ât-ı hakîkattir likâ-yı Gölşenî (8 b)

*İzzet-i tâc ü kabâ-yı büsrûvân olsa sezâ
Hulle-i zer-târ-ı cennetdir kabâ-yı Gülşenî*

*Menzil-i maksûda ermiş târde te'sîrde
Şüphesiz makkûl-i hazrettir duâ-yı (Gülşenî)*

*Lâne-i kevneyne meyl etmez velî ankâ sıfat
Lâ mekân-ı pervâz-ı rifattir hümâ-yı Gülşenî*

Sezâî Efendi hazretleri ki; **La'fî Efendi** hazretleri işaretleriyle Sezâyî terbiyemize memur olmalarıyla, otuz üç sene-i kâmile, ekser esrâr-ı tarîkat-ı aliyye sohbetleri ile vaktimiz güzer edip, zât-ı vâlâ-şânları cemîan ahlâk-ı hasene ile ârâste olup, ziyâde letâife mâiller idi. Hattâ ser-defter-i evliyâ, vasiyy-i Rasûl-i kibriyâ Hazret-i Ali kerremallahü vechehü hazretleri dahî, letâif-i bî-şümâre nâil olmalarıyla (ve) vakitlerinde halîfe-i rasûl aleyhi's-selâm olmalarıyla, ne olaydı bu kadar müzâha meyl buyurmayalardı deyû ashâb-ı kirâma rıdvânullâhî'l-meliki'l-alâm gûyâ olmuşlar, bu azîz-i muhterem dahî hakkâniyet ile ziyâde latîfe gûyâ olup, âsâr-ı latîfeleri ahsen-i vech üzre nush olur idi ve zâtları sehâ vü kerem ve eytâm u fukarâya in'âm ü ihsân ve müridleri hâtırların riâyet edip hâb-ı râhat-ı geceyi terk buyurup, ekser kaylûle ederler idi. (9 a)

Vasf-ı zâtı nice mümkün ola ki meclis-i âlîlerine keder ile gelenler mesrûr giderler ve her ilticâ olunan husûs temşid için mekâtîb-i girân-mâyeleri nüfûzu ile sâhib-i ilticâ mesrû(r) olur idi. Hattâ bir gün kurb-ı şehride, şeyh bağçasında otuz mikdarı mektup tahrîr buyurdular. Her biri erkân-ı devlet-i aliyyeden birine nush u pend ile âlâ vü ednânın iltimâs eyledikleri umûr olup kendilere müteallik harf yok idi. Hattâ ol mektupların üzerlerini tensîbleri ile bu bendeleri tahrîr etmiş idi, mislin bir kimse hiç görmüş değil.

Bir gün dervişândan biri tamâm libâs-ı dervîşî ile mülebbes ve âlât-ı dervîşâne ile ârâste olup bir mahalle azîmeti esnâsında buyurdular ki: *"Ey sûret uğrısı! Bu tarîk-ı surrîdir, tarîk-ı sûret değildir."* Bu fakîr dostândan birini ziyârete gitsem, tekye kapısından çık(tık)da yüzümü cemîan ibâdullâhın ayağı altına yayıp, yemîn ü yesârımda bekler, iltifât ile nazar edenlere mülâtafe-i âşinâyî etmeden güzer etmeyip varıp gelince pîc ü tâb ü ızdırâbdan zahmet çekerim. Sezâyî (9 b) *"Bu sûret ile gûyâ kendinizi velîler zümresinden addedip, ibâdullâha muâmele-i nâ-mütenâsib edersiz. Hazret-i Hakk celle şânühû Rabbü'l-âlemîn'dir. Dervîşân gerekir ki, cümle ile birden barışıp her zâtı kendüden âlâ addedip, lâyıkıyla iker(â)mında kusûr etmemek lâzımdır"*, deyû nush u pend buyurdular.

Benim hâdimü'l-fukarâ olan ah-i vâlâ-şânım, **Kadıza**de ile vârid olan mektubunuzdan ziyade hazz edip, matlûb olan bazı âsâr-ı azîzânımız tahrîr olunup bir kaç nükteler dahî zamm ile bir eser olup, ihvân-ı tarîkatımız cem'iyyetine meâb

olmalarıyla bizi dahî hayr ile yâda vesîle olması murâd olundu.

Kadızáde, *Yanbolu* cânibine azîmet edip, *Hayrabolu* müftisi **Efendi** birâderlerimize tavsiye ile Muhabbet-nâme tahrîr olundu. Ol tarafta halîfeleriniz birâderimize arz-ı hulûs ve muhabbet olunup, müşârün bi'l-benân olmaları duâlarındayız ve sâir hizmet-i dervîşânda olan mürîdân-ı muhlisâna ve ziyaretleriyle müstes'ad olan ihvâna arz-ı hulûs ve duâmız tebliğ buyrula. Bu tarafta **Sâdik Dede** ve **Seyyid Dervîş** (10 a)/ **Mustafa** ve cenâb-ı **Hâfız Efendi** ve halazâde ve sâir dervîşân aşk ve niyâz arzederler.

Bâkî cümle-i hazret-i Hakk eyleye her dem mesrûr ve dervîşleriniz **Dervîş Behrâm** ve **Kadızáde Mehmed Efendi** eliniz öpüp duânızı ricâ ederler. Bizim **Nu'mân** *Bosna* mollasına intisâb ile âzim-i *Bosna* olmuştur. Ona dahî duâ lâzımdır.

Dâi-i cümle-i âlem Nazîr İbrâhim Gölşenî

Islâb-ı nefis ehem-i mühimmâtdandır. Kişi kendi nefisini islâb itmeden ğayrın islâbına mübâşeret 'ayn-ı gafletdir. Ve tarîkata âlim olmayan rebnûma olmak 'ayn-ı cebâlettir. İmdi ri'âyet-i şerî'at-ı şerîf ile ta'mir ve tarikat-ı meşâyib-i 'izâm ile bâtının tenvîr ide.

Aziz Mahmûd Hüdâyî